

Софийски Университет „Св. Климент Охридски“

Философски факултет

катедра „История на философията“

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертация за придобиване на научната и образователна степен „доктор“ от

Мартин Вия

Икономиката на споделянето и утопията

Комодификацията на съвместното потребление и влиянието на присъщите му утопични импулси, мотиви, схеми и траектории при развиващата се икономика на споделянето

научен ръководител: проф. д-р Димитър Денков

Дисертацията е от 230 страници на английски език, като е развито следното съдържание:

Понятието за утопия; утопията на Т. Мор като фокусна точка в историята на утопията; дистопия и утопия; утопията във всекидневния език; определения на утопията във всекидневния дискурс; възпитание на стремежите; утопия във философията; Декарт; Хегел; Марксизмът и утопията; утопичните социалисти; Маркс и Енгелс и тяхното отношение към утопията; Марксовото понятие за отчуждение и труд; месианистичният марксизъм или различието от утопията; Ернст Блоховото абстрактно и конкретно схващане на утопията във „Все –още-не“; Франкфуртската школа – Адорно, Хрокхаймер и Маркузе;

Утопичната типология и социалната история; Адорно и критицизмът; Пост-структурализъм, постмодерност, деконструкция и мета-модернизъм; Разлики между дясното крило, капиталисти, либертарианци, консервативни и фашистки утопии; Ницше и анти-утопичното мислене; Айн Ранд и либертариански капиталистически утопии; Екология; Екология и тоталитаризъм; Утопия и технология; Техно-утопията; Кибер-утопията; Калифорнийската идеология, модерната Силиконова долина и старт-ъп културата; Черти на утопията в урбанизма, градове-паркове и предградия; Власт и властови структури; Откритост; Частна собственост и недвижима собственост;

Исторически и модерни общности; Доверие, репутация, сигурност и лабилност; Времеви аспекти на новите утопии;

Икономика на споделянето; Икономика на споделянето и „другият“; Войните на споделянето в съвременните туристически метрополии; Понятие за споделяне: етимология, определения, терминология; Технокапитализъм – платформата на капитализма на Силиконовата долина, мрежови ефекти и монополи; Каучсърфинг и крегзлист като характеристики на първичното движение за колективно потребление; Тъмната страна на икономиката на споделянето: монополи и комодификация; Отношенията между икономиката на споделянето и утопията – анализи и резултати; Анализ на представата на Дж. Рифкин за общество с нулеви разходи; Кързуайловата сингуларност; Мястото на споделяната икономика при двамата; Утопични аспекти; Позитивизмът и неговите аналози.

Утопични черти на икономика на споделянето; Употреба на утопичните мотиви; Утопичният хоризонт на алтернативите на икономиката на споделянето; Иновация срещу регулация; Бягство от таксуване; Властови структури; Асиметричната откритост.

Влиянието на икономиката на споделянето за неравенството и нарастването нацените; Икономически модели и предложения за бъдещо икономическо изследване.

Заклучение и резултати: Откритост, власт и утопия; Икономиката на споделянето и капиталистическия *Zeitgeist*; Насоки за бъдещо изследване; подходи към историята и бъдещето.

Цитирани са 360 източника на английски, немски, френски в 958 позовавания и обяснения; приложени са икономически и математически модели.

Дисертацията търси връзка между два не особено определени концепции - една философска и една икономическа в най-обширния възможен смисъл: утопията и икономиката на споделянето. Докато разбираемата и ясна дефиниция за утопия е лимитирана чрез историческо въздействие и многобройни импликации, също така и литературни теории и фикции, границите на споделяната икономика или икономики, особено в техните разнообразни корелации, с множество възможни модели на утопичния хоризонт, е много по-сложно да се определи. Това е следствие на постоянните парадигмални промени и на все още неосъществените възможности за многообразни социологически, психологически, тясно икономически, политически и множество други секторни и дори медицински изследвания.

От гледна точка на дефинитивни процедури първата наративна арка очертава хронологичната история на самата утопична мисъл, полагаща пътя за идентифициране на торпите, за да се използва за изследване на аспектите, на които се основава и от които се състои втората концепция, тази за споделяната икономика. След това се отива към

големите идеологически полета на марксизма, видовете социализъм и други по-нови и модерни формулировки и манифестации на утопично мислене в разнообразни политически деноминации. Главният изследователски въпрос е следният: Какви утопични схеми, мотиви и импулси могат да се окажат и се оказват латентни в съвременната концепция на споделената икономика?

Дисертацията започва с преглед на утопичната история и утопична мисъл в предимно хронологичен подход. Всички изследвания, свързани с утопията, ултимативно започват със създателят на първата утопия - Томас Мор. Използването на термина, както и публикуването на самата книга, установяват традиция, която продължава векове. Все пак е важно да се отбележи пространствеността и темпоралността на Утопията. Оригиналната Утопия, като „τόπος“ внушава, че в настоящето е налична, а не само възможно, идеално състояние. С публикуването на „L'An 2440, rêve s'il en fut jamais“ през 1770, Утопията претърпява промяна към бъдещето, съвпадащо с тогавашната процесуална картография на Света, както и загубата на почти цялото Земно инкогнито; следователно тя може да се окаже измислица, фантазия и фикция. Според днешната дефиниция и разбиране „утопия“ обикновено означава мястото и състоянието, което все още не съществува, но би могло да се осъществи, като заменя мястото на Земята, което съществува, но все още не е открито и познато. Има и утопия, която се разгръща в миналото, като предизвиква днес съвсем противоположни на тогавашното състояние ефекти; щастливото минало произвежда ужасно настояще. Двете различаващи се значения изтъкват и отличават Утопията от други жанрове, въпреки че понякога границите са трудно определими или се преливат една в друго.

От литературна гледна точка създаването на Томас Мор е статистически и статичен план и шаблон за идеално общество, написан в стила на популярен и съвременен пътеписен обзор – или по-скоро като пародия на подобни – и се състои от елементи на маскиран и скрит философски диалог, който се смесен със саморефлектираща сатира. Фокусът тук е именно върху оригиналната Утопия на Мор, а не върху различните тълкувания и историко-фактически и критически аспекти, доколкото споделената икономика, подобно на отровът Утопия, е налична тук, но някак още неоткрита. По-нататък дисертацията стеснява фокусната точка на утопичната мисъл спрямо модерните Утопии, които следват времето на работата на Мор.

Следвайки това, е обяснено и разграничаването между Утопия и Дистопия: „дус“ олицетворява „болен“, „лош“ или „противоестествен“. Характерни черти на Дистопията могат да бъдат открити от ранното време на сатиричните „Пътешествия на Гъливер“, продължавайки към творби като „Машината на времето“ или „Когато спящият се пробуди“ на Х.Г. Уелс. Истинската Дистопия се появява единствено след Първата Световна Война и Болшевишката революция с творбата „Ние“ на руския автор Евгений Замятин, както и най-ичерпателно с „Прекрасният нов свят“ на Хъксли и „1984“ на Оруел.

Според метода на изключването можем да видим кое е утопия и кое не от литературна гледна точка. Като за начало един от въпросите, които утопията поставя и от които се интересува, са условията на живот на едно общество и как то бива управлявано, комбинирано със стремежа и желанието за по-хуманно състояние. Утопичната литература никога не може наистина да бъде благочестива в контекста и смисъла на Христианството, защото обръща внимание и набляга на съвместно съществуване в Света, независимо дали авторът си представя участниците в неговата Утопия като религиозно вярващи или не. Утопичната литература е по същество светски идеологична, защото се основава в голяма степен на политически възгледи и аспекти. Сблъсквайки се с ограничени ресурси и силови структури е неизбежно да се стигне до осуетяване на това виждане, въпреки че, до голяма степен, постмодернистичната мисъл се опитва да прикрие това възникване. Участниците в тази Утопия трябва да са хора, или поне достатъчно разпознаеми като хора, за да се създаде връзка с личните ни човешки условия в нашето време. Също така обитаваната планета, ако утопията се развива извън нашия свят, трябва да има поне до известна степен качества, които наподобяват Земята, вместо неплодни пустини в дълбокото космическо пространство или други безкрайни възможности. В противен случай творбата се превръща изцяло във фиктивна и спекулативна, влиза в сферата на научната фантастика и никакви утопични желания не могат да бъдат породени, нито пък да бъде изречен или чул дистопичен предупредителен вик.

След илюстрираната употреба на утопия във всекидневния език, както и наблягането ѝ в научен дискурс, дискретацията се насочва към сложната задача да намери работеща дефиниция за термина Утопия, по отношение на изложеното описание. Най-използваемото описание и дефиниция на утопия бива представено от Рут Левитас, която разграничава разнообразието в три полезни и кратки категории на съдържание, форма и функции с цялостна цел на „обучение в желание“ - термин, внесен в изследването на утопията от Томпсън, който пък го наследява от френския философ Мигел Абенсоур, и впоследствие въздейства на Реймонд Уилиамс.

След това дисертацията обяснява връзката между утопични мислители и видни философи, макар да няма същинска философска утопия, независимо, че книгата на Мор се докосва до множество концепции и идеи на научна философия. Изследването изоставя някои от главните въпроси, които утопията предоставя на философията, както и някои големи и многовековни традиции, напр. средновековния схоластика.

Като оставим настрана основния проблем на епистемологията, утопията описва форма на общество, което позволява оптимизация на съществуването изобщо. Както бе вече описано, на практика докосва всеки аспект от човешкия живот, освен верския, тъй като не се взема под предвид утвърдяването на по-добри условия в Света като грях спрямо следващия Свят, боготвореното състояние според някое верско определение. В този смисъл истинската утопия се заема да реши всички, или поне повечето, от настоящите обществени проблеми, като предлага нов модел на съществуване и/или мислене, които

преобразяват настоящето общество, институции, политика и, накрая, самото човешко битие; утопията не е насочена към „отвъдното“. Това, от своя страна, обещава промяна и реструктуриране на всекидневния живот, целящ постоянно подобрене. Очевидно има тънка граница, на която се броди, за да се избегне тоталитарните тенденции.

Кант разпознава недостатъкът на тези мисловни нагласи с определението: „От чепатото дърво, от което е направен човекът, не може да се измайстори нищо добро.“ Този цитат бива често погрешно интерпретиран. Кант очевидно е бил привърженик на подобряване на обществото, но също така е виждал границите на тези усилия. Есето „Към вечния мир“ видно включва дълбоки утопични черти, което личи не само в заглавието. Въпреки това то не се квалифицира като утопия; това е политическа рамка или ръководство за политики, за да успее да осигури мир между отделни държави и институции, на които и да било организационни планирания, което е предопределено да има само утопичен резултат.

Дисертацията след това продължава с новаторската философия на Рене Декарт, която е от първостепенно значение за възхода на разума и стесняването на църковните доктрини. Радикалните му съмнения, пряко обвързани с концепцията на *tabula rasa*, са предпоставка за утопичния модел на мислене. Единствено чрез цялостното отдалечаване от текущите социални траектории и човешкото положение е възможно да се създаде совободна визия за по-различно и добро бъдеще. Картезианската мисъл и радикални съмнения предоставят инструментите да заличат всичко от нашите съзнания и да подготви основата и дистанцията за утопичната мисъл. Това репрезентира класическия подход към утопичната мисъл на схема, докато въпреки това вече е по-снизходителен от към литературната форма.

Философски след Декарт много по-силна връзка с утопичната мисъл може да бъде намерена в творчеството на Хегел. Ако човек се вгледа в писанията му, може да се установи как геният му вече пресказва дебатите за тоталитаристични елементи в утопизма през 20-ти век. Неговите мисли и писания би следвало да бъдат преценени спрямо повратния момент от Френската революция, на която е бил свидетел; той е видял надежда, очарование и добродетел, но също така и упадък към ужас и реставрация. Въпреки това, той не унива в никакъв случай: това послужва като инструмент за очертаване на неговите възгледи спрямо протичащите революционни идеи на Немския романтизъм, като особено повлиява върху проекта му за помиряване („*Versöhnung*”). Утопичният импулс е скрит под самите концепции и норми. Нормите трябва да се валидират и използват срещу тяхното изникване и мястото им в траекториите на „*Weltgeist*” (Световен дух).

Хегеловата противоречива позиция при критикуване на тоталната революция с не подлежащ на съмнение утопизъм, намиращ все пак начин за имплементиране на утопични импулси, е абсолютно релевантна и актуална от към времето и намира отражението си в утопичния мисловен модел напромер у Левинас. Концепцията на „дух“ в творческите рамки на Хегел е силно динамична, и въпреки обратна реакция под формата на революции

или разпада на империи и системи на управление, неговото разгъване към изпълняването на човешкия потенциал има присъщи утопични черти. Въпреки това Хегел също така критикува утопичния копнеж за недостижимото бъдеще като бягство от действителността. Амбивалентността на Хегел е много добре описана в концепциите на „Sittlichkeit“ (нравственост) и „Moralität“ (моралност), които обществото има нужда да постигне, но неизбежно никога не може да се доближи до аспекта им на копнеж и желание, които утопичното общество успява да роди с ново свежо начало, изградено от нищото.

От друга страна, цялата концепция на Хегел спрямо “Weltgeist” (Световен дух) и спираловидната траектория на движение може да се възприеме като утопичен мисловен модел, който според него „...ще е последната, най-велика задача на човечеството.“ Така в цялото му творчество могат да се открият трансформативни и трансцендентални импулси, включващи нормативни аспирации.

Амбивалентността на Хегел спрямо утопията оставя достатъчно място за интерпретации, което само допринася и разпалва разделението между старите и младите хегелианци. Именно младите, или леви хегелианци, не са доволни от интерпретациите, които предполагат, че световния дух ще се осъществи сам по себе си от само себе си. Те отправят дръзка критика към абсолютистичния режим (на Прусия) и настояват за революционно действие и мислене. Освобождаващата идея на Фойербах за откритите междуличностни отношения без посредничество на „дух“ упражнява силно влияние върху Карл Маркс и неговата социалистическа утопия.

Тази част от дисертацията, която разглежда Марксизма и Утопията, е разделена на няколко глави. Изследването се фокусира върху отношенията между т. нар. утопични социалисти и заплитането на самите Маркс и Енгелс като основатели на комунизма именно с утопията, както подготвя и продължаването на това взаимоотношение между философия и утопия, личащо най-вече във Франкфуртската школа.

Никоя политическа концепция или мисловен модел не може да се възприема като по-утопична от комунизма. Въпреки това самите поддръжници влагат огромни усилия да се отдалечат от утопизма. Утопичните социалисти, като Оуен, Фурие и Сен-Симон, никога не са се поставяли под това определение; то е дадено обаче в Комунистическия манифест на Маркс и Енгелс и оттум нататък се ползва с голям успех. Иронията на историята е забележителна, тъй като именно Комунистическият манифест е широко възприет като не само основополагащия документ на целия жанр, но също така и икона на утопичните манифести, които са дълбоко утопични. Терминът „утопични социалисти“ също би следвало да се схваща като критика спрямо възприетите амбиции да се създават идеални условия за живот в малки общности, основаващи се на комунистическите норми, вместо да се заемат с “грандиозното историческо предопределение“ на световната комунистическа революция, изпълнена от подтиснатата работническа класа. Също е важно да се добави, че въпреки критицизма, Маркс и Енгелс потвърждават и приемат

основите, които утопичните социалисти са изложили, и оценяват стойността на онова, което дължат на социалистическите движения и секти за развитието на учението си.

Без да преувеличаваме, можем да твърдим, че Карл Маркс е най-влиятелният и виден утопичен мислител. Докато е бил силно повлиян от Хегел, Маркс адаптира идеализма си като премества движещата сила извън самата идея, отричайки я във формата на разгъването на световен дух и ориентирайки я към общността и социалното взаимодействие. От позитивна гледна точка той допринася за динамичната природа на модерното общество, като задвижва статичната визия на Мор, Фурие, Сен-Симон и Оуен и открива други определящи условия, с които успява да заеме визията си за общността в технологическия прогрес и усъвършенстването на обществото. Той предрича след-тоталитарната критика към всички утопии, които се основават на схематизирани общности, както и (до известна степен) на Фордистката революция, превръщайки идеята за отчуждаване в още по-важна.

Както Маркс, така и утопичните социалисти, са утопични хуманисти, въпреки че имат разминаване във вижданията си за човешката природа. Концепцията на Маркс е по-добре съгласувана с нашето днешно разбиране за човешка природа, като по-прогресивно, придвижващо се към самоусъвършенстване, динамично и не статично съществуване. Отгук е неизбежно да се появят различни утопични визии. Продължителни взаимни самоимпровизирани реализации, развитие и изпълнение силно резонират като причина за утопичната революция и до днес. Казано в силно Кантиански смисъл: само тези процеси, задвижени от самотрансформираща се работна сила, могат да осъществят истинска свобода и хуманност сами по себе си като постоянно и прогресивно историческо движение. Непокколебимата вяра, че машините и технологиите ще позволят на човечеството да се снабди с достатъчно време, с което да постигне потенциала си, е координирана с визията за работната сила като вътрешно култивирана, от което диалектично единство ще се яви необходимото зло от една страна на утопичния социализъм, а от друга – на революционното насилие. Маркс очевидно има „позитивно утопично мнение“, отколкото „утопичните“ социалисти, които критикува именно от позицията на самоосъзнатата работническа класа.

Дисертацията описва подробно концепцията на Маркс за отчуждение, като се води от предпоставката и убеждението на споделената икономика и твърди, че тя го компенсира и преодолява. Историческият аналитичен процес на Маркс описва пет вида отчуждение: религиозно – човек създава религия и Бог; философско – философията не рефлектира истинската реалност, а по-скоро е начин на израз на отчужден живот; политическо – социалното положение като инструмент за доминиране от страна на управленската класа; социално – разпадането на общността в антагонистични класи; икономическо (или трудово) – което за Маркс е водещото и причината за всички други отчуждения. Икономическото отчуждаване се появява поради това, че по време на работния процес, нито индивидуалният работник, нито общ обвързващ интерес са взети под внимание, в

следствие на факта, че начинът на производство бива детерминиран от законите за стоковия пазар, в който се включва и оборотът на капитали.

Маркс наследява и термина, и понятието от Хегел, но в променен смисъл: не като необходимост да бъде преодоляно и същевременно полезно в края на краищата, а като изцяло негативно определение. За Хегел темата за отчуждаването е идеята, докато за Маркс е осъщественият човек, следователно, отчуждението, както се разиграва в капиталистическите общества, не е нещо естествено, а по-скоро вредно и историческо последствие на специфична социална и икономическа структура. Под тези определения се разгръща концепцията на Маркс за отчуждаване във всички аспекти на човешките дейности, но първоначално се фокусира върху същностните: производството на стоки за задоволяване на човешките потребности, които са условия за задействането на работната сила или трудо, най-същностното определение на човека.

Човешката дейност винаги е обвързана с процеса на създаването и задоволяването на нови потребности. В този смисъл трудът притежава позитивно значение, като е строго обвързан с нуждата за съществуване и човешко битие. Продуктивната активност дава смисъл на човешкия живот. Трудът изразява физическите и ментални капацитети на индивида. Човек вижда себе си в продукта на своя труд, той запълва себе си и изпитва удовлетворение от тази дейност. В следствие на това, продуктивният човешки труд бива обвързан със съвършена, антропологическа и етическа ценност и стойност, гледайки на него като освобождаващ и възнаграждаващ.

От друга страна, капиталистическият начин на производство нарушава връзката и взаимоотношенията между труда, обмена и обществените отношения. Борбата, която съществува между капиталисти и работници, се води винаги по граничната линия на експлоатацията.

Анализът на Маркс за рамките и смисъла на обществените отношения на производство, основани винаги на отношенията за собственост, неизбежно води до проблема за властта, общественото устройство и идеологията, при които човек и неговата индивидуална същност губят главната роля. Следвайки тази логика е важно да вземем предвид и Мишел Фуко, който анализира властовия механизъм, който господства в капиталистическото общество и оказва влияние върху оформянето на човешката субективност. В анализа на капиталистическото общество и обществени отношения на индивида той твърди, че предпоставките за човешкото отчуждение са разгърнати в три степени. Първо, личната собственост върху способността за производство; второ, процесът на разделение на трудовата сила; най-накрая, фактът, че трудовата сила и резултатите на труда на работниците се превръщат в нова стока в общия пазарен смисъл на капиталистическото общество.

Тук дисертацията преминава в обяснение на месианския аспект на марксизма.

Около поливин век след смъртта на Маркс, почти съвпадаща с Октомврийската революцията в Русия, началото на държавния комунизъм и следствията от него, латентната утопичност на учението се появява на яве. Тази идея е главно популяризирана от философи като Георги Лукач, Ернст Блох и Валтер Бенямин. Те успяват да я обобщят като синтез между влиянието на милениализма и Юдео-християнската теология, както и като много идиосинкратична, почти гностична интерпретация на Марксизма. Лукач го нарича „романтичен анти-капитализъм“, който има импулс на реставрация, следвайки мислите на Сорел, и в същото време, служи като тласък напред на утопичната идея. Еврейското схващане за колективно изкупително действие е ясно видно в определянето на постепенна реформа в полза на излизането от бавната историческата последователност към революционния изгрев на вечния прогрес. Така се оформя сместта между либерално-утопичен социализъм и обещанието за радикална трансформация на настоящето чрез апокалиптично-революционен месианизъм. Усеща се копнежът за радикално скъсване с този очевидно корумпиран свят, лишен от същински общност и общество, с бърз и пряк пряк път отвъд ужасния, мъчителен, тъжък наиндивидуален труд по кръговете на хегелианската или марксистка диалектическа спирала.

Централно място за този възглед заема творчеството на Е. Блох, поради което то бива обяснено в подробности. Моделът на мислене на Блох има съществено значение и затова, че предхожда и дотолкова е обвързан с манталитета на Силиконовата Долина и споделената икономика. Блох никога не се съгласява с културния песимизъм на Адорно и цялата фиксация върху Фройдистката философия на Франкфуртската школа. Също така той се придържа към вярата си в трансформиращата сила на политически действия, която притежава движението на работническата класа. Именно затова той бива далеч повече идолизиран от Немското движение през 1968 в сравнение с Херберт Маркузе и неговата концепция от „Ерос и Цивилизация“.

Блох добавя към своята преоценка на Марксизма нов херменевтичен принцип, чрез който писанията на Маркс биват разбрани още по-добре. Неговото виждане е, че освен „студен поток“ на социален анализ – който оценява по инструментален начин „обективната възможност“ за успешна революционна дейност – следва да се установи и допълнителен „топъл поток“ на Марксизма. Би следвало да се гледа на това като един от неговите успехи за реинтегрирането на религиозен изказ, докато същевременно излъчва определена авто-авторитарна структура. Според неговите виждания би следвало да се стигне до отнемане на вярата в Бог, което ще доведе до връщане на вярата в самите нас, за да реализираме напълно собствения си утопичен потенциал. Това също го подтиква да гледа над фашизма като квази-религиозно движение с есхатологичен аспект и силни утопични понятия в контраст с Фройдисткото обяснение на Франкфуртската школа, която силно разчита на подтиснати импулси, травма, кошмари, садо-мазохизъм и нарцисизъм.

За да разберем Блох, е важно да се обяснят двата базисни принципа и понятия на неговата философия, разликата между абстрактна и солидна утопия, както и концепцията на „все

още не“. В дисертацията се набляга върху последния аспект. Блох очертава силата на очакването на установената утопия спрямо единствено абстрактното утопизиране с цел постепенно да се отдели абстрактността, като намери възможното, както и реализуемото като функция. Утопизирането му е познавателно, очакващо и образователно/образователно. В идеологичната черупка Блох намира утопичното ядро, докато във все още фалшивото съзнание намира истинското съзнание. Той възхвалява силата на внушението, намираща се винаги и във всяка човешката култура и живот. Тази сила може да се погледне като позитивна утопична херменевтика, разкриваща изгубения смисъл на утопията. Ако желанието, изразено в абстрактната утопия, претърпи образование, което Блох описва като „docta spes“ (образована надежда), се реализира концепцията на надеждата, на която Блох набляга като на същностно-образуваща човешката цялост.

От още по-голямо значение за дисертацията е силният светски фокус на Блох. Всички категории и концепции на Блох са ориентирани към бъдещето: абстракт и установена надежда, идеята за „все още не“, които се осмеляват да се движат към откъдността така, както и утопичната функция като цяло. Въпреки това той твърди, че „все още не“ граничи с настоящето. Творчеството на Блох е иконоборчески бунт срещу реификацията, овеществяването, което прониква в статичното ни мислене и съществуване като цяло. Цялата му онтология се основава на времевия характер на съществуването, за да се отхвърлят оковите на миналото и детерминизма му. Както като хора, така и като природа като цяло, ние винаги вече сме това, което все още не сме. Важно е да се отбележи, че освен индивидуалните понятия и теми, които описва, за Блох социалната сфера е тази, която притежава истинския утопичен капацитет за трансформация.

Специфично светската херменевтика на Блох е единствено постижима чрез вглеждането отвъд припомнянето и използване на терминологията на Хайдеггер, концепцията на Маркс за граница, ново устройство на обществото и обективните му възможности и схващанията на Фройд за подсъзнание. Този „все още не“ модел на съзнание трябва да се погледне като креативно пространство, където светът е произведен, създавайки основните частици на епистемологията на даденото, както е според идеализма на Платон и Хегел. Идеята за копнежа по родната земя ехти както от по-леки, така и от много тъмни пасажии от миналото. Това има пряка връзка с идеите на Франкфуртската школа. С цел да бъде по-кратка, дисертацията се фокусира само върху най-влиятелните вътрешни кръгове на първата генерация, с изключение на някои допълнителни кратки бележки върху Хабермас. Както за Блох и Бенямин, така и за Адорно, категорията за трансценденталност и снемане (Aufhebung) е примесена с теологията в смисъл на превъзможване на ограниченията от присъщи взаимоотношения, за да се спасят елементи от потенциално отчуждение и бягство, основано вътре в тях самите от тях.

Дотолкова тук се настоява, че критичната теория е опростена литературна критика в смисъла на хегелианския марксистки исторически материализъм. Франкфуртците

подхождат към превъзможването на разума и рационалността на Европейското просвещение, което е демистифициран позитивистки процес, пренебрегващ метафизиката и митологията. Техния отказ за писане на утопия се свързва с еврейската забрана на изображения. Настоящи концепции или категории не могат да доставят епистемология на един истински и радикален утопист. Където Хоркхаймер и Адорно, заедно с Блох, се отдалечават от хегелианските мисли, се очертава историческата неизбежност на помирение. Където Блох вижда утопически проблясъци и възможности, Адорно и Хоркхаймер виждат „културна индустрия“, която участва в увековечаването на бездруго непроменливи усволия. Иронично, тяхната позиция спрямо мит и процеси на просвещение ги води до редуциране на тяхната утопична визия за сметка на материалистична, лишена от експлоатация, липса на свобода и мъчение. Те се водят по модела на мислене на Маркс в контраст с Блох, който също разпознава индивида и набляга на свободата (да създава) в бъдеща утопия. Докато за Блох утопията е темпорална, съществуваща във „все още не“, за Хоркхаймер и Адорно утопични понятия са скрити в концепцията за разумно просвещение, стига да не е редуцирано до позитивизъм. Прогресът следователно води до двустепенно обещание: нищетата и безсилието като антитезата на мощ растат неизмерно, заедно с капацитета за премахване на цялата нищета завинаги. Тяхната негативност преобладава с ударение върху вечното и - по всяка вероятност - репродукцията на предходното.

След това дисертацията разглежда идеите на Херберт Маркузе за движението през 1968 г., който определено е по-ортодоксално настроен и, както Марксизмът, се фокусира към работната сила. Утвърждаването на технологичния прогрес има жизнено важно значение за неговото творчество. Дискутират се единствено разликите му с идеите на Блох, с когото иначе споделят много общи мнения. Маркузе на практика сменя онтологията на Хайдеггер за екзистенция и автентичност със смесица от икономически схващания за работна сила и заети от Фройд идеи за чувствения живот. Той смесва зова за замяна на илюзорни потребности със същински с трансформираното психоаналитично обяснение на отчуждаването и подсъзнанието. Илюзорните потребности разчитат на отчуждената работна сила и следователно на статично подтискане, което трябва да се превъзмогне. Така се засилва връзката между икономика и онтология, като Маркузе се осмелява да премине от социално-несистемните възгледи на Фройд към социалните теории на Маркс. Потискането и лимитирането на Ероса е необходимо, защото околната среда въздейства като принцип на реалността. Конфликтът между принципа на удоволствието и принципа на реалността, както и последващата трансформация на Ероса, са основите на цивилизацията. Доминиращият обществен излишък, който съществува, за да стабилизира обществените репресивни структури, е необходимо да бъде превъзмогнат; човек бива освободен от социално косвени нужди и необходимостта от работна сила, която да дава принадлеен продукт, за да запази тази крехка конструкция.

Въпреки оптимистичните му виждания за вероятно неотчуждено бъдещо общество, той се сблъсква със същите проблеми като Блох, с неговите „по-тайнствени“ спекулации, сходни на тези на Адорно и Хоркхаймер. Всичко това се характеризира с бягството или освобождаването от самавъзпроизвеждащ се цикъл. За да се пречупи структурата му, обаче липсва революционния агент, признавайки, че пролетариата, заедно с неговите все повече задоволени (фалшиво) нужди, се превръща в стабилизираща сила на принципа за реалността. Маркузе предвижда присъщата биологична връзка между социализъм и преобразувани нужди, спира се върху „инстинктивната структура на експлоатираните“, обсъжда целта на Блох да уравни потенциала на надеждата и отива в крайна сметка или към движещата сила на Фройд, или към многообразен „глад“.

В по-късните си произведения, разглеждащи Марксистките схващания за капитализма и възпроизвеждане на условията за неговия разпад, Маркузе твърди, че всички фалшиви надежди, създадени от капитализма, допринасят за неговото унищожаване. Дисертацията утвърждава тезата, че това, което е общо при всички ранни представители на Франкфуртската критическа теория, е сливането на социална философия с психологични методи, за да представят в края на краищата социално-утопично мислене, лишено от изкуствена носталгия от типа на златна ера или хегелиански телос. Това води до силни интерес и доверие към светските виждания за диалектиката на обществената структура и видове представителство, както и на икономическите и културните им предпоставки.

В завършек на тези глави се излага възгледа на постструктурализма, постмодерността, деконструкцията и мета-модернизма. Придържайки се към хронологичния подход, се идентифицира продължителна смяна във философията, отстъпление от Хегелианските позитивни идеалистични мисли със своеобразно завръщане към кантианския подход. Въпреки оптимистичните възгледи на Кантианската утопия върху вечния мир, авторът утвърждава, че няма безусловно основание за подобно заключение. През годините на относителна достатъчност и консуматорство на постмодерността, утопията намалява до почти рудиментарен импулс. Но явно сега, когато апатията не е реална опция, с разпространяването на дигиталното познание за радикално нестабилен, дифузен, непредсказуем, несигурен и често несправедлив свят; утопията е на път да изплува. Въпреки това тя не се явява като прероден план за всеобхватен модел на възприето справедливо общество. Утопичният импулс на Левинас се явява в Блохов смисъл и характер. Дисертацията твърди, че така наречените „деца на милениума“, един възродено употребим термин от средновековието, са тези, които или минават през мета-модернистична промяна, или през засилваща се модернистична траектория. Независимо кое виждане изберем, те са тези, които оформят днешната дигитална революция, нейното вероизповедание и утопии. Тяхното недоволство от липсата на видна насока, с която да се обвържат, се стича в специфични моменти, които са трудно уловими.

Следващите две глави прекъсват с поетия хронологичния подход, за да очертае развиването на утопията до дигиталната ера. Тъй като дисертацията се фокусира върху

утопичния синтез със силно капиталистически елементи, е важно да се откъснем от това, което се е превърнало сякаш в неразривна връзка: темата „Утопия и социализъм“. Това, което се разбира като „дясна утопия“, най-често се дефинира чрез отричане на лявото утопично общество и отхвърлянето на неговите основни ценности. Има опити възможността за десни утопии да се отрича изобщо най-вече чрез социално непосъществимия егалитаризъм. Дисертацията добавя и трето качество, явяващо се в допълнение на двата главни противоречащи си фактора – социално равенство и лична собственост или съответната им липса. Фашистки утопии все още могат да работят в капиталистически модел, но техният фокус е другаде, а именно върху груповата сплотеност, както и лоялна връзка и понятията на жертва за „по-голямото добро“, без значение дали това ще е нацията, расата, или някое съответно вероизповедание. Либертарианските утопии, от друга страна, са винаги капиталистически. Те наблягат твърде много върху лично имущество, свобода на избор и ограничаване на правителството. Това, което ще стане важно по-нататък в дисертацията, е фактът, че както анархо-капитализма, така и техно-капитализма са поставени на еднаква дистанция от фашистките и социалистическите утопии, защото се съгласяват, че не искат никакво правителство изобщо, или възможно най-малкото такова. Фашистките и социалистическите визии могат да се постигнат само и единствено чрез силни държавни структури и йерархична правителствена организация. От друга страна, „консервативната утопия“ с основание звучи като оксиморон. Утопичното мислене, в смисъла на желанието за световна промяна, не може да бъде комбинирано с консерватизма му по начина, по който се осъществява като непроменливост на предзадени условия. Консерватизмът в този смисъл не е нищо повече от един спящ момент, серия от етикетки, които трябва да облекчат болката и скоростта на неизбежната промяна. Следователно „консерваторите утопизират настоящето“. Когато консерватизма започва да мечтае за златна ера, това става почти винаги в смисъла на велико и достойно за запазване минало, което отхвърля постигнатите промени и прогрес. Дотолкова то не е пряко фашистко, но винаги изключващо и прото-фашистко, защото връщане обратно на часовника ще означава да се обърне гръб на тези, които не се наслаждават на настоящето или на това велико минало с всичките му последствия.

Подгрупа на консервативни утопии, които често разчитат на християнски ценности, видимо изгубени в настоящето, са анархични и апокалиптични утопии. Те използват изключващото понятие по екстремен начин и само шепата „истински вярващи“ са достойни да се заемат с каузата, докато останалата част от човечеството се оказва обречена. Това може да се възприеме като оттегляне на онези, които догматично се придържат към определено вероизповедание или принадлежност. Друга прилика е началото на сорелианизма с фокуса му над силата на мита при и над хората, което вдъхновява и марксисти, и фашисти най-вече поради анти-рационалното, анти-маркантилно и анти-индивидуалното си вероизповедание. Типизираната утопична идея на Ницше, в продължение на десетилетия след смъртта му също оказва влияние на Джордж Сорел. Затова както сорелианизма, така и различни мислители от различни, дори и

противоположни мисловни школи дължат много на него: напр. Хайдегер, Адорно, Дерида, Бодрийар и Фуко, както и последователи на психоанализата на Фройд и Юнг.

Ницшевите прокламации за смъртта на Бог, които са силно повлияни от Шопенхауер, но вдъхновени от Гьоте и Вагнер, водят до философската алегория за Свръхчовека. Отхвърлянето на теизма позволява създаването на своеобразна нихилистичната „табула раза“, върху която той рисува новата си етика или по-скоро липсата на такава.

Важно е да се отбележи връзката с творчеството на Рихард Вагнер. Съживяването на Немския театър резонира силно върху младия Мицше, поставяйки концепцията за изгубения „Златен век“ под светлината на прожекторите. „Това, за което се надяваме на бъдещето, някога бе реалност – преди повече от две хиляди години.“

Пресечената точка със социализма е също така най-близкия момент с обновлението на сорелианския морал, където повечето индивиди по презумция имат контрол над себе си (над своите героични същности) и са най-малко облъчвани от отчуждаване, когато са подтиквани към действия за пролетарско насилие.

Неговия отшелнически индивидуализъм и вътрешно търсене към развитие по посока на Свръхчовека е политическо становище само по себе си, което е възобновено половин век по-късно от либертариански мислители след крушението на колективистичните десни и леви утопии. Това се разглежда в главата за Айн Ранд и нейното силно влияние върху „Калифорнийското кредо“.

Освен екотопията и техно-утопията, либералната утопия представлява най-важния тип близост със споделената икономика. Въпреки че главният аспект е безгранична позитивна и негативна свобода за индивида в смисъла на Исаия Берлин, по същество става дума за ексклузивно капиталистически начин на мислене и поведение. Отразявайки възгледите на Нозик, Ранд установява три роли за правителство, което не е на лице в нейната собствена лимитирана утопия: полиция, армия и правно решаване на граждански и икономически проблеми. В духа на това обективистката утопия е предназначена да освободи всяка креативност и способности на хората, които я населяват и очевидно могат да се асоциират по свободна воля в търсене на собствено щастие без посредничеството на никакви институции, задушавачи с регулации, данъци и такси както тях, така и техните предприятия. Дихотомията на капиталистическите гении и паразитните крадци несъмнено оказва влияние върху концепцията на Ранд от страна на Ницше за свръхчовека и последния човек. Но тук може да се открие много по-пряката и по-оптимистична интерпретация на екзистенциализма на Сартр. Дотолкова нейната философия съчетава боготворенето на движещата сила и потенциала на религиозния стремеж, водещ до отъждествяване между консерваторите и либертарианци, които заличават противоречията си в свободните пазари. Дисертацията идентифицира като най-голям недостатък, произчитащ от това умонастроение и организация, концентрацията на капитали,

преминаването от единични монополи към единичен контрол върху множество предприятия. Това което отделя утопията на А. Ранд от всички останали, е именно обособяването и индивидуалната елитарност, имплицитна в нейния добре изграден, но винаги самотен свят. Повече от тази либертарианска утопия и нейните последици се дискутират по-нататък, като дисертацията продължава с подробно описание на екотопичната мисъл, второто голямо влияние върху споделената икономика наред с техно-либертарианството.

Един от главните аргументи в този аспект е задачата да се редуцира нарастващия човешки екологичен отпечатък. От главно значение за дисертацията е връзката с технологиите като цяло и присъщия им глобален аспект. За разлика от умишлените общности или утипични острови, тук няма възприети ограничения. Тези морализационни и тотализиращи понятия са причината екотопичната мисъл да бъде и разделяща, и възбуждаща своето обръване. От друга страна така наречените „светло зелени утопии“ искат предимно регулации, отнесени към екологичността на околната среда, но не и такива за устройство на обществото.

Дисертацията отбелязва, че всички опасности, драматично описвани от екоутопиите, са толкова далеч от това да бъдат реалност, че няма нужда да им се обръща специално внимание, доколкото авторът стои на противоположни позиции, що се отнася до екотопичното мислене; затова се пропуска споменаването на важни и шумни теми като глобално затопляне, пренаселеност, изчерпване на ресурси и замърсяване. Дисертацията преди всичко продължава да изследва взаимоотношението между утопия и технология в следващата глава.

Хората по определение изобретяват инструменти, които ускоряват и засилват човешките телесни възможности по посока на сила, прецизност, ефикасност и т.н., както и ни помагат да проектираме нашите намерения и воля, което несъмнено оказва влияние и спомага за оформянето на природата и реалността. Съпоставено с този усилвателен елемент, постоянно или с течение на време чрез по-малко или по-голяма специфична, обикновено силова еволюционна селекция се явяват и изчезват определени способности, считани за вечни човешки определения. От биологична и неврологична гледна точка най-интересния аспект е човешката склонност към споделяне, ограничаване на себелюбието и ценността на общността с произтичащите от това възможности за алтруизъм. Дотолкова социалният дарвизъм бива опроверган почти по дефиниция, като се възстановява важната роля на емпатията. Това обяснява развитието на присъщото чувство за справедливост, човешкото съревнование сякаш кулминира в категоричния императив на Кант, който е невъзможен без другия. Генът, свързан с глада, надделява над егоистичния ген и поради трудността за индивидуално задоволяването спомага на нашите предци, както и на нас да мислим на множество нива на себеотразяване чрез друг, себеподобен индивид. Това развитие води дисертацията към концепцията за вяра, репутация, реципрочност и общност, които са жизнено важни за колаборативното консуматорство и споделената икономика.

Следващата глава се насочва към техно-утопията, тръгвайки от „Новата Атлантида“ на Франсис Бейкън като първата позитивна технологично описана утопия и продължава към настоящето; в нея се отстоява тезата, че понякога не можем да видим техно-утопията, тъй като живеем директно в нея. Това е забележително качество на технологичната утопия: нейната слепота спрямо собствената си история, въпреки че сам по себе си ентузиазмът спрямо бъдещите технологии да е старомоден. Това е една от причините технологичните утопии или техно-утопиите са най-трудни за сжващане: едната вече изживява този утопичен сън или кошмар. Дисертацията подхожда исторически към проблема и се занимава с утопична мисъл от механичната ера, оставяйки компютърната и интернет ера към сферата на кибер-утопията. Модерността и технологичният прогрес са почти синонимно използвани като фраза. Прогресът, почти като технологично хегелиански процес, трябва да се идентифицира като скрита „супер идеология“ в модернизма и технологичния утопизъм. От историческа перспектива всички тези движения са свързани и се сливат едно с друго. Все пак за утопичния мислител е напълно възможно да си представи, че научния прогрес може да се ускори и постигне по-голям прогрес под друга форма на управление или икономически обмен; така подобни утопии имат и социално измерение.

От чисто технологична (утопична) перспектива обаче всички проблеми са решими. Това, което се вижда, е сходното качество на капитализъм и наука: нарастването на производството и прогресът на знанието в неговото предметно умножаване. Познанието няма граници, също както и комерсиализирането. Те са позитивни и незаобиколими определения на човека и обществото. Но капитализмът и науката не са във вечен брак. Може да се отбележи, че техно-утопията винаги продължава напред и навън, понякога далеч отвъд обществото, както например при екоутопията, която най-вече се центрира върху теми като сексуалност, първичен живот, експерименти с наркотици и познание. Цялото прометеевско понятие за прогрес е толкова свързано с утопията, че е трудно да се представят утопии, които не са позитивно открити към прогреса. Така всички утопии искат да постигнат прогрес и да подобрят различни аспекти, които смятат за по-достойни каузи от други.

Киберпространството и интернет културата са ново движение, носещо свежа кръв в техно-утопичния разказ за ерата на машините, чиито обещания са изгубени в Манчестърския капитализъм, индустриалните и световни войни с милионите технологично избити хора, както и с екологичния погром в отделни региони. В сравнение с ерата на машините, киберпространството е още близко до човека, като наред с това е лишено от ограниченията на природата. Дисертацията защитава тезата, че това може да се види най-вече от пространствена перспектива, доколкото има определен ред в онлайн пространството, несъмнено свързано и с време. Въпреки това се отхвърлят ефектите, които водят до илюзията за истинския живот в текущия технокапитализъм, което се обяснява в следващата глава за Калифорнийската идеология. Впрочем Калифорния винаги

е била главната точка за утопична надежда. Това е епицентърът за иновации. Тази нова вяра се поражда от странно обединение между културното бохемство на Сан Франсиско с хай-тек индустриите на Силиконовата долина. Калифорнийската идеология комбинира свободния дух на хипитата и предприемаческото усърдие на юпитата.“ „Смущенията“, най-модерният термин, породен от Силиконовата долина, са позитивно основани на епистемологията на Блох за възможното вместо даденото. И въпреки това, вместо с тях да постави на тясно лебералстващия утопичен потенциал, те биват експлоатирани за натрупване на доход в хипер конкурентна обстановка, с най-бързата екзекуция, която дори и Дромологията на Вирилио не може да схване. Силиконовата долина от една страна е убежище за индивидуализма; от друга тя е мястото, където дисциплината и отборните усилия са необходими, за да се следват и изпълнят целите на компанията. Аз-ът се превръща в такава игрална площадка за експерименти, колкото е и компанията, която наподобява обща асоциация на „айнрандови“ индивидуалисти, които временно работят към обединена цел и след това се разделят, в най-обрият случай с печалба. Базирайки се на епистемологията на естествените науки, Силиконовата долина гледа над света като експериментална лаборатория или детска площадка. Тази нова ера на безгранични научни експерименти оформя интелектуалците на нашата епоха в смисъла на Антонио Грамши. Дисертацията набляга на това, че кредото на Силиконовата долина отива отвъд социалните мрежи. Обхватът е ограничен спрямо утопични черти със споделената икономика, но е важно да се разбере, че същите хора със същото кредо експериментират с медицина, био-технологии, обновяваща енергия, транспорт, големи бази-данни, кибер-защита, мрежова технология и други.

Калифорнийското кредо, както техно-утопизмът изобщо, представя свобода чрез прогрес и познание. Природата на глобалния предприемачески капитализъм на Силиконовата долина заедно с нейния манталитет на „вечен победител“ насочва към проблема за равнопоставено разпределение на акумулираните приходи. Появяват се и още по-големи икономически гиганти, не от плът и стомана, а от големи бази-данни, хардуер и системи за сигурност. Добре е обаче да се отбележи, че в действителност няма облачни технологии, а само все по-мощни компютри на други хора.

Това се обяснява след вглеждане в пространството и градоустройство най-вече при взаимоотношенията с AirBnB. Градоустройството и съжителство са странични фактори за най-важната част от споделената икономика – жилищата и туризмът. Научната литература, посветена на споделената икономика, се фокусира предимно върху AirBnB, VRBO и други домосподелящи сайтове. Затова в работата от голямо значение е да се обърне внимание върху градоустройството и неговото развитие. Поради нашия агрокултурен произход, сменил дивачеството, повечето от градовете ни са основани върху най-плодородните земи в близост до реки, делти и удобни брегове. Следователно проблема за градската разпръснатост се разделя на две части, не само като енергийно зависима, но и като създаваща нова определеност на плодородната земя, която е

необходима за изхранване на човечеството. Чистата пренаселеност не се наблюдава в цялостта си вече като апокалиптично събитие, или поне се е преместила отвъд фокуса на публиката. Това, което се случва, всъщност е продължително и засилващо се урбанизиране, което води или до вертикален растеж, или до урбанистична разпръснатост. Градовете са главна мишена за всички дейности на споделената икономика в провинциални общности с по-малко анонимен живот и информация за роднински кръвни потоци. Бързи средства и методи за придвижване водят икономиките до резултати, които намаляват допълнителните разходи на различни (икономично-споделящи) предприятия и проекти.

Може да се каже, че когато не се говори за структури или притежаването на власт, тъкмо тогава имаме най-много употреба на власт и властово влияние. Тази власт може да се съотнесе към подчиняване на природата, като всяка друга връзка с властта се възвеличава и усилва. Може също да се твърди, че който притежава не толкова машини, колкото алгоритми, които ги движат и насочват, ще има оная силна власт, която дори и Маркс не може да си представи.

Така едно ново понятие за властова хегемония заменя това за класата като фундаментална политическа категория. Моментът, в който технологията позволи на конгломератите да се хомогенизират, да засилят и обединят властта, която притежават, ще се появи разрушителен политически плурализъм. Следователно доминиращите икономически сили разчитат на задлъжнелите правителства, които са противопоставени едно срещу друго в сфера на съревнование, за да управляват и държат под контрол тези тенденции; това е и условието да се самосъхранят.

Важно понятие, илюстриращо властта на Силиконовата долина, е техно-жаргона, който се разпространява в медиите, алгоритми и нежеланието на създателите им да ги преведат в термини от досегашния реален живот; към това се прибавят етичните, политически и икономически решения (за включване или изключване), взети от тези алгоритми, техните създатели и техните изпълнителни директори.

Чрез понятията на Хабермас, Фуко и Грамши и др. тези концепции за власт могат да се съотнесат към анализиране и на утопичното мислене. Утопията се редуцира до фантазия без концепции за власт и нейното притежание, за да спомогне за прехода от началото към разрастването. Импулсът за власт и утопичният импулс са силно взаимосвързани, както бе показано и в ортодоксалния марксизъм, и в хегелианската идея. Властта и утопичното възображение оказват силно влияние върху тези споделени традиции за общ културен произход, връзки и историческо съзнание, за да помогнат да опишем наличните социални структури. Отчитайки тоталитарните тенденции, като утопична мисъл се анализират структурите на властта във всяка предложена утопична схема или просто импулси, както и моментите за предсказване на потенциалните им изходи; така утопията отива към сферата на възможността.

По-нататък се обяснява понятието за прозрачност във връзка с притежаването на власт в съвременността на споделената икономика. Прозрачността е предпоставка за капиталова функционалност в случаите, когато трябва да се предопределя цена. Единствено съпоставена стока може да се атрибутира и комодифицира адекватно, независимо дали това е в онлайн търг като Ebay, апартамент в AirBnB, нечий образ в социална платформа, платформа за запознанство или лична кредитна история.

Що се касае до притежаването на сила чрез прозрачност или по-скоро липсата на такава, то всички капиталови платформи събират средства от масови бази данни и се явяват възможно най-малко публично. Това се отнася както до правителството, така и до определено селектирани учени в академичните среди, докато същевременно имат достъп до всяка налична находка от данни, ако някое от съдилищата не ги възпрепятства или бъдещи алгоритми не намерят начин да увеличат приходите и конкурентната позиция, като изнесат на бял свет предишно неизползвани данни. Ако обобщим: всички понятия, отнасящи се до прозрачността и споделената икономика, ни връщат към въпроса за асиметрична власт и собственост. Казано по-точно: не става дума само за собственост, която някой притежава и може да бъде интегрирана в потоци от комерсиализирано оползотворяване, но също така и за собствеността върху нечий лични данни, при което властта се определя от решаване на въпроса „В кого е тайната власт за показване, скриване и ползване на данни?“. Тази собственост и връзката и с „реалната“ е темата на следващата глава с особено внимание върху значението на недвижимите имоти. Те репрезентират част от цялостните разходи в модерните общества: жилища, транспорт и консумация в широк смисъл на блага. Последното, представено като намаляващ и бързо изчезващ ресурс, има малко значение в споделената икономика. Собствеността на недвижимо имущество, което в най-добрия случай вместо да бъде обезценено при отчуждаването всъщност може се повиши като стойност, е от главно значение за социалната мобилност и в натрупването на богатството. Дотолкова тук фокусът на работата пада върху недвижимата собственост, земя и AirBnB. И то не защото други имуществени отношения са по-малко важни или, защото самата компания е образец или заслужава повече критика от други, а заради историческата важност и конститутивност на собствеността върху земята и недвижимо имущество с оглед на властовите отношения.

Когато говорим за собственост, най-често се занимаваме с концепцията за лична собственост. Тук въпросите за справедливост и равенство са първостепенни и разпръснати в проблема, на който сякаш сам по себе си му липсва абстракцията за философското питане и затова го отнасят към икономиката. Личното имущество специфично е система от алокация и изключване на (ограничени) ресурси, контролирани от съдебни и полицейски власти, налични в обществото.

Дисертацията свежда дилемата до две понятия: Ако личната собственост наистина е толкова доброкачествено спрямо добродетел, предпазливост и продуктивност, ако то позволи в личната сфера да се развият лични способности, лишени от страх от

отхвърляне и принуда, ако е опора срещу правителствената власт и тоталитаристични тенденции, не би ли следвало всеки да притежава такава лична собственост? Понеже пространствено и икономически това е лесно постижимо, нещата се свеждат до въпроса за оправдаване на най-разнообразни договорености по собственост. От отговора на тези въпроси и обсъждането на понятия се стига до следващата глава, която разглежда историческите примери и съвременни схващания, които споделената икономика се обвързва и които споделя с много от утопичните схеми. Приликите във формите на колективна собственост могат да се проследят в богатата традиция на Европа и целия свят. Средновековната система, стабилна за повече от 700 години, е поставена под напрежение от нарастваща инфлация и стремежа за очертаване на граници, което вече в своята три вековна продължителност замени тези феодални връзки с личната собственост, превърната в обект на свободна размяна като стока. Базите данни за развитието на тая собственост, преминаването ѝ от едни ръца в други са с почти същия времеви отрязък. Фирми като TrustCloud се стремят да съберат и управляват тези данни със средства, наподобяващи кредитните агенции. В момента те не само се съревновават помежду си, но също така се борят срещу компании на споделената икономика, които не желаят да огласяват споменатите данни, създадени от потребителите, без определена компенсация.

Следващата глава акцентира върху споделената икономика с нейно описание и сравнение с обичайната. Обосновава се още по-ясно тезата, че споделената икономика има утопичен импулс, водещ до промяна на междучовешките взаимодействия, като насочва поведението към по-отговорен, равнопоставен и екологичен манталитет. Дотолкова споделянето може да играе позитивна роля, а дигиталната глобализация и разрастващата се Западна култура могат да дават резултати, които не са винаги негативни. Тази споделена икономика сама по себе си като техно-утопия няма траектория на подчиняване. Но все пак с дълбоката си укрепеност в модернистичната мисъл тя е определено виновна за разрастването и увековечаването на съществуващ дисбаланс.

Споделената икономика, или по-скоро AirBnB и Uber, са подложени от една страна на защита след много кратък период; цените се покачват в концентрични кръгове, изтласквайки наематели и особено по-младите поколения към градските покрайнини, създавайки илюзията за кратки пътувания чрез вътрешно-градското метро и други мрежи. В допълнение на това финансовата криза през 2007-2008 г. дава възможност на инвеститори да купуват недвижима собственост евтино за луксози реновации и голямо увеличаване на наема. В този климат първончало се зараждат AirBnB и Uber. Споделената икономика, ако сме готови да приемем този термин пред множеството от други, е неясна в дефиницията си както в обществения дискурс, така и в академичния си дискурс. Пораждането му е лесно дефинирано, открити в описанията на краудсорсинг, който хронологично предшества прираста на споделянето.

По-нататък се дава описание на понятието за споделена икономика чрез особена терминология. Терминологията на тази дисертация синтезира терминологията на Белк и

творчеството на Кристиано Котание, Федерико Биаджи и Фабиен Абади върху Съвместния изследователски център, упълномощен от Европейската Комисия. Дисертацията, която засяга утопичната теория, позволява да се оставят встрани малките бартерни обмени, времеви банки, кварталната помощ и други, които за правителствените завена на множество нива (общинско, държавно, общонародно и Европейско) все още поставят въпроси за регулации, макар и отхърляйки последващи правила. Дефиницията, използвана в дисертацията за споделена икономика, съдържа конкретни, не изчерпващи активи и стоки, които само временно сменят притежанието си, но не собствеността и труда. Тя разглежда произхода на търговската споделена икономика в платформения капитализъм.

Тъй като сайтовете за споделена икономика са почти ексклузивно със съобствен код, те са особено предразположени не само към мрежови ефекти, но и към лично финансиран и ангажименти. Тяхна база, както е обяснено в главата, е останките от оригиналното колаборативно консуматорско движение. Две компании, които постигат успех без финансиране от рисков капитал, са Craigslist и CouchSurfing; и двете произхождащи от Сан Франциско. Обобщавайки тези два примера, може да се каже, че нито формата на корпорирание, нито размера на платформата са от значение. Това, което е от значение, е мрежовия ефект и скоростта на растеж. Щом мрежовият ефект е установен, като при всеки класически монопол, приоритета за поставяне на цена бива подкопан и исторически е много възможно да се повтори, като клиентите ще платят повече от нужното или ще бъдат подложени на интензивно преглеждане на данните им.

Използвайки предпазни мерки спрямо пазара на споделената икономика, може да се предскаже, че мрежовите ефекти ще бъдат същите или по-високи, следователно регулаторното внимание е почти задължително. Също така идеалът за Airbnb е както непознат, така и напълно разпознаваем. Следователно се създава стандартно пространство зад видимо уникална фасада, от което като следват понякога стандартни взаимоотношения.

Но тъкмо стоката е точно противоположна на уникалността, тъй като всеобхватният механизъм на прозрачност остава в сила, а еднаквостта създава смесица от различни облици на позитивност. Позитивна прозрачност и комерсиализиране са следователно диаметрално противоположни спрямо качествено измерение на човешките взаимоотношения и пространствата, в които те се осъществяват.

Всички разглеждани сайтове на споделена икономика в тази дисертация се градят на централизирани платформи, като по този начин може да се дефинират спрямо техните индекси, прозрачност и функции на свързване, създавайки стоки и възможни взаимодействия между индивиди, които не биха са били срещнали офлайн. Тези споделящи платформи се превръщат в ядра на платформения капитализъм в момента, в който напуснат сектора на нестопанска цел и се опитат да създадат значителни приходи,

осъществявайки тези връзки. Понеже жизнено важна част от утопията е (пре)установяване на връзки с цел да се превъзмогне алиенацията, тези усилия се гледат с преобладаващо добро око, ако изключим организации, подкрепени от модели на рисковия капитал, независимо от възможните позитивни резултати. Тези остатъчни утопични импулси се анализират в следната глава, където се характеризира с оглед на някои утопични понятия самата споделена икономика.

Що се отнася до доходното равенство и разпределение на богатство, споделената икономика допринася по три начина: първо, приходите и живота на тези, които работят в и управляват технологичната индустрия; второ, резултатите от приходи в индустрията и дистрибуцията им между членовете на общността; трето, въздействието на индустриалните продукти и практики върху икономиката и равнопоставеността като цяло. Първият момент има доброволен характер, понеже никой не бива принуден да живее и работи за тек-компаниите. Вторият е класически ре-разпределителен въпрос в смисъл на имущество, приходи (не)равнопоставеност и класа, докато третият е свързан с макро-икономическа неизбежна сила на разрушение и реструктуриране. Дисертацията цитира определени автори, споменаващи утопични възможности за повторно вграждане на икономиката през пълно посредничество, използвайки например „блокчейн“ технологии от страна на местни правителства, вместо да се разчита изцяло на поведенчески промени и култура на участниците и компаниите, които интернализират нови ценности на колаборация и устойчиво потребление.

По отношение на дистрибуторска (не)равнопоставеност са открити две проблема: възможно нарастваща неравнопоставеност между индивиди от средната класа с и без имущества, което дисертацията многократно отбелязва, както и маргинални групи, осигуряващи си начин на живот само като отдават под наем маломерни имущества, напр. стая, като по този начин изцяло отпадат от трудовия пазар. Това води към анализа на две важни утопични идеи, въпреки, че те не сами за себе си не се разглеждат като утопични. Едната е от Джеръми Рифкин, другата от Реймънд Кързуийл. Относително сложно е да се резюмират адекватно техните описания, силни черти и недостатъци, поради обема и плътността им. Те са до известна степен анализирани спрямо открития утопичен схематичен потенциал и връзката им със споделената икономика.

Рифкин, почти толкова, колкото Кързуийл, описва човешката природа и траектория с известна ограниченост, доближавайки се до Хегелианската теология. Неговата аргументация е разбита в три части: Първата се базира на връзката между енергия, методи на производство и комуникация. Второто повторение на тази възприета комуникативна/енергийна матрица на еволюция ще даде началото на единичен момент в капиталистическата система, присъщ ѝ изначално. Това най-накрая ще позволи на човечеството да живее устойчив живот на децентрализирано икономическо изобилие в преотворения колаборативен народ, както и да се върне към ценностите и истинската природа на човечеството, подтиснати от късния капитализъм. Комбинирането на тези

иновации водят до главния аргумент на Рифкин, който се подчинява на историческото развитие на капитализма и, това, което ние възприемаме като присъщ недостатък, или по-скоро като точка без възможност за обрат. Според него, в момента, когато маргиналните цени наблизват нулата, стандартните закони на капитализма стават невалидни. Той описва необичайността на капитализма или неговата хегелианска траектория. Рифкин насочва тази теология към всеобхватен мащаб, твърдейки, че проявата на емпатия е да бъдеш цивилизован и обратно. Следователно провъзгласява появата, или по-скоро възраждането, на Хомо емпатикус над капиталистическия Хомо економикус.

Разказите на Кързуийл споделят много подобни характеристики: предстоящ и предсказуем възторг и социо-структурални промени само в по-добра насока, водени от процеси, които вече са приведени в движение и се считат за неудържими. Само в този случай движещата сила са резултатите на научния прогрес, които преодоляват присъщите недостатъци на капиталистическата логика. В обобщение на творчеството на Кързуийл може да се каже следното: Той очертава шест епохи в „човешката“, или по-скоро, еволюционната история. С оглед на няколко десетилетия единство (Singularity) ще започне заедно с петата епоха. Това ще бъде резултат от обединяването между огромното познание, вградено в нашите собствени мозъци, заедно с още по-големия капацитет, скорост и познавателно-обменни възможности на технологиите ни. Петата епоха ще позволи на човеко-машинната цивилизация да надмине ограниченията на човешкия мозък. В Шестата епоха „Вселената се събужда“, в развързката на единството, интелекта, породен от биологичното ѝ начало в човешките мозъци, както и технологичното и начало в човешката изобретателност, ще започнат да насищат материята и енергията пред себе си.

Точно както Рифкин, Кързуийл използва идеята за неудържим растеж, както и аналогията със закона на Мур като проектиращ инструмент за екстраполация на бъдещето. Според неговите изчисления, петата епоха (на практика ерата на единството) ще започне през 2045, докато преходът към шестата епоха не е определен, но самата тя би приключила през 22-ри век.

Последствията и ползите са толкова мащабни, колкото е обхватът на неговата теория: Първо, превъзможването на всички човешки заболявания и недоимъци, като се започне от всякакви болести и се стигне до глад и лишения, преминавайки към значително увеличение на продуктивността и креативността, наред с възможността за неспособността да се различи виртуалния свят от истинския, безбройни възможности за манипулиране на (суб)атомни частици, което корелира със свободна продукция на всеки предмет, познат и непознат на човечеството. Това би довело до края на труда и икономиката в досега познатия вид.

Необходимо е да се отбележи, че последствията от техно-капитализма, и по-специфично споделената икономика, са по-изтъкнати в творбата на Рифкин. Той използва термина споделена Икономика в абсолютно противоположния спектър в особено широк смисъл.

В заключение установяваме, че е трудно да се очертае неговата терминология чрез тази, която е използвана в дисертацията. Материалът и търговската част на споделената икономика, на които тази дисертация се фокусира, заема голяма част от творбите на Рифкин, но въпреки, че те са близки до някои предположения с дисертацията, водят до различни заключения. Първото, и видно най-голямо, несъответствие на тази светло зелена екология в биосфера на изобилие е: въпреки, че всеки притежава безкрайна, почтени свободна, енергия и безкраен продуктивен капацитет посредством 3D принтиране, както и достатъчно свободно време за персонализиране на стоки поради липса на задължителен труд, все пак хората в края на краищата повече избират да споделят, отколкото да притежават. Второто несъответствие се крие в природата на търговското споделяне: въпреки че стилизира споделената икономика, като част от колаборативния народ и хвалене на минали усилия на централизирани власти в инфраструктуралния строеж, той сякаш не осъзнава факта на новите монополи, които се установяват в този иначе индивидуализиращ сектор.

В единственото му директно споменаване на монетарния аспект на труда в споделената икономика той всякаш е твърде запленил от собствения си начин на мислене с оглед намаляването на маргиналните разходи, следователно не вижда противоположния тренд на монопол от посреднически бизнес, основан на събиране на данни и властовото им налагане с всичките опасности за узурпиране на властта. Парадигмата на мрежовия ефект и ниските маргинални разходи са определено верни, но въпреки това той обединява разходи с цени, понеже всеки монопол накрая води до нарастване на цените.

Наред със споделената икономика, това може единствено да доведе до две възможности. Или Рифкин не вижда проблема с мрежовите ефекти и монополи в търговската споделена икономика, или не го смята за съществена и важна част от своето творчество. Това отново води до две възможности: той или вярва, че въпреки че диференцира споделящи дейности с и без стопанска цел, те независимо от това допринасят по равно за същите цели, (иначе казано – до водене на споделен биосферен начин на живот), или децентрализираната комуникационна/енергийна матрична парадигма някак си ще превъзмогне монопола по естествен път.

За сравнение, схващането на Кързуийл за споделената икономика може да се резюмира кратко: такава не съществува. Фактът, че терминът сам по себе си не се споменава, очевидно не е изненада, при положение че неговата книга предшества появата на този термин, макар подзаглавието на книгата някак да го предполага. Затова тук се има предвид цялата икономика, а не само споделената. Рафкин и Кързуийл имат различно отношение и споделят различни парадигми спрямо утопията.

Иронично е, че Рафкин, с по-лесно разбираемата си визия от тази на Кързуийл, се защитава срещу опремелянето му за утопист. Светло зелената екологична техно-утопия на Рафкин, основана на хипотезата на Гая, е следствие и на позитивен възглед за човешката

природа, като инкорпорира мита за Златния век с подчертано позитивно топично схващане. Следователно става видно не само, че Рафкин следва левинаския подход на етическо превъзходство, макар да цитира предимно Ганди, но също така, че самия той разбира утопията в не-пренебрежителната версия на „sockayne” или „lubberland”. Следователно той се защитава предварително срещу нападките, че е лекомислен мечтател, а не утопичен предсказател.

От друга страна Кързуийл очевидно има по-премерено отношение спрямо факта, че бива считан или натоварен с определението „утопист“, като същевременно е по-опитен с терминологията и концепциите ѝ.

Очевидно и двамата автори с невероятни позитивните си възгледи надхвърлят това да притежават само утопични импулси. Те обаче обхващат всички необходими за утопична схема, установена в дисертацията, като изключим описанията на острова или посетителя, които фигурират в утопичните романи и разкази. Дисертацията се опитва да утвърди аргумента, че техно-утопията се откъсва от описателските рамки на посетителя., понеже не допринася за позитивни или рационални цели и дотолкова се оказва ненужен. Все пак са видни останки, които може би са ила за читателското удовлетворение, или за да създаде връзка с по-малко позитивно насочените читатели. Това се открива например в обхватния и личен послеслов на Рафкин и неговите множество признания с кого се е срещнал, къде и как, което почти наподобява пътешествен разказ, което ние като читатели следваме. Или в случая на Кързуийл това са диалозите, които той води с фиктивните си герои.

Колкото и да е видна концепцията на Левинас за „лице“ и „други“ в творчеството на Рафкин, толкова участва и А. Ранд с техно-либертарианството при Кързуийл. Те са възможно най-противоположните полярности по отношение на взаимно признаване, етика и взаимосвързаност по измерителна скала. Единият описва биосферичен начин на живот със супер-социално емпатични същества, докато другият - атомизираните индивиди, лишени от всякакви общи усилия, невидимата ръка на пазара и невидимата ръка на технологиите, явяващи се абсолютен опонент на правителствените регулации.

Разбира се, голямата разлика в идеологията между Рафки и Кързуийл има последствия. Докато скритите философски аспекти в творчеството на Рафкин са очертани доста добре и не са само видни, но също така и лесно разпознаваеми и могат да бъдат сравнени с концепции, които са дискутирани в други части на дисертацията, е важно да се открият философските импликации в творчеството на Кързуийл за да установи разделителната точка между тези полярности върху скалата, с която мерим утопичността.

Абсолютният и фундаменталистичен позитивизъм на Кързуийл имат както изравнителен, така и ускорителен ефект. Тази философия не се счита по никакъв начин като отмъстителна или злонамерена. Точно обратното, тя се опитва да намери лекове за

човешките заболявания възможно най-бързо и на всяка цена. Тук се вижда най-добре голямата разлика с утопията на Рифкин. Екотопичният лимитиращ фактор на Рифкин на устойчивия биосферен начин на живот и неговото Левинаско етическо превъзходство прекъсва техно-позитивистката нишка. Ценностите на Кързуийл са компактно резюмирани в главата за изкуствен интелект, където той пише за надеждите си, че бъдещия силен изкуствен интелект ще рефлектира нашите ценности за свобода, толерантност и уважение за познание и разновидност. Първата и най-важна ценност е свободата, която превъзхожда всички останали, подобно на негативната свобода в смисъла на Хегелианската свобода от външни окови чрез правителствени или обществени регулации. Следващата най-важна ценност е уважението към познанието, което подпомага меритокрацията. Разнообразието е даденост във всяка меритокрация, при което не са от значение лични или лицеви определения като пол, сексуална ориентация или раса; единствено, което е от значение, е приносът (и най-вече: научният), равняващо се на отдадеността към каузата.

Тенденцията, която се наблюдава, е, че обещанията за щастливото бъдеще винаги надхвърлят неизбежната ситуация на настоящето или на краткосрочното му влошаване. Всеки ресурс, който се влага в лекуването на тези „временни“ заболявания, би редуцирало значително бъдещото благосъстояние поради експоненциалната природа на растежа. Техно-позитивизмът не е единственият, който прави тези обещания. Той е в добра компания с истинския социализъм, който размахва примамката на комунизма пред хората, или обещанието за вечно изкупление, компенсиращо всички изпитани трудности на живота в есхатологичната теология. Друга значителна разлика, която сочи към либерална капиталистическа привързаност на Кързуийл, е позицията към геномните патенти. Докато Рифкин е срещу това, Кързуийл го приветства и доир развива с възможността за патентоване на части от човешкия мозък.

За да бъдем честни, за разлика от Рифкин, който вижда глобалното затопляне и кибертероризма само като преодолими заплахи, Кързуийл предоставя цялостен и плашещ преглед на възможни опасности по пътя, по който предлага да се поеме, което се дължи и на по-широкия обхват и всеобхватен размер на неговата визия. Също трябва да се вземе предвид фактът, че идеите на Кързуийл са уникални в създаването на една от малкото утопични схеми, която не е поставена угрозата пред угрозата на свободата и човешката природа да бъде оставена в бъдеще без какъвто и да е надзор. Докато други модели се опитват да подобрят света чрез солидарност и най-ефикасни политически пренареждания, Кързуийл оспорва, че само по себе си промяната на нашата основна, примитивна природа, чрез употребата на технологии, ще ни даде ключа към спасението ни. Единството, както Кързуийл изобразява, е еднопосочен влак към съвършено обединение, и по този начин много по-близо до теизма, независимо от критиката на верските ограничения.

Важно е да се обележи, че в тази траектория на тотално обединение на индивидите няма нищо непоследователно, но все пак се сблъсква яростно с привилегироването на индивида

и неговата свобода, което е двигателят, който би тласнал „човечеството“ към неговата съдба. Есхатологичните качества на единството е винаги пред нас. „Последователите“ на детерминираната мисъл на Кързуийл, или както някои биха ги нарекли: култ, с основание се наричат единственици (Singularitarians). Така почти автоматично може да се каже, че Рафкин стои на диаметрално противоположни позиции спрямо мита за Златен век.

Следващите части са посветени върху обединението на обсъжданите теми и описанието на утопичните черти в споделената икономика. Те започват с техниките за описване на мисии на организации, писма към инвеститори, клиенти или служители, преливащи с утопични алюзии и прогресистки дух. Въпреки това, колкото и рекламни и ПР техники да използват компаниите, те влизат в допир с онова, което дисертацията ще нарече „голдуошинг“, в смисъла на „злато пресяване за приходи“, като се намеква към мита за златната ера на възстановяване на връзки и устойчивост. Разбира се, мита за Златния век не фигурира единствено в схващането за устойчивост. Той личи и в стремежа за хармонично обединение между хората и единството с природата, разрушавайки „изкуствените“ граници и крайното отчуждаване по целия свят. Това разкрива същинския утопичен хоризонт на споделената икономика. Утопичното мислене, както бе споменато преди, анализира отворени ширини на въображение, подхвърля непочтителност към наличните политически стандарти, разрушава научни парадигми и общоприети вярвания.

Модела на съветническата политика има строги слепи точки, които могат да се преодолееят, като се обедини утопичното мислене с философската възискателност. В дисертацията се обсъждат две от особено разнородните опции, като стремежът е да се постигне потенциално общо разбиране, за да се покажат неизказаните различия в неоткритите политики и скрития утопичен потенциал.

Представен е един утопичен модел, който използва технология, спомагаща и навлизаща в публичното съзнание и медии чрез BitCoin валута, позволявайки ѝ да се разраства. Тя е схваната в медиите и съвременната мисъл като израз на техно-либертарианството в най-чистата си форма, особено когато е комбинирано с анархо-капиталистични понятия на финансови трансакции чрез дигитални валути, заменили издадени от правителството и одобрени за „легални“ парични средства. В това отношение интересен пример е как липсата на правилно разбиране на възможностите на технологичната утопия редуцират утопичните концепции и политика чрез т.нар. „Блок-чейн“ (Block-chain) способности, отнасящи се до възможно социалистическо правителство. Докато настоящата организация на споделената икономика е изкуствено псевдо партньорска към обичайната партньорската мрежа, спомогната чрез централизиран индекс, осигурени от едностранна прозрачност, „Блок-чейн“ технологиите могат да спомогнат за истинско споделяне без медиатори. Това може да се определи като вебериански идеологически тип и функциониращ прототип.

Дисертацията продължава с очертаването на заключенията от направения преглед на основни идеи и понятия. Откъм първоначалната изследователска тема, чрез която могат да бъдат открити утопичните импулси и мотиви в съвременната концепция на споделената икономика, следва, че утопичните импулси се появяват многократно и разнообразно в споделената икономика. Може да се каже, че утопичната схема е жива и просперираща, като единствено е сменила коридора си в книжарницата. Що се отнася до отговора на въпроса „Към кои типове утопии спада споделената икономика?“, той ни отправя до определението, че тя е интересен утопичен хибрид: идва от техно-либертарианската традиция на мисъл и, следвайки кредото на Силиконовата долина, се опитва да постигне и да се събере със „светло зелената“ екоутопична мисъл, изразяваща стремеж към единство с природата. Въпреки това споделената икономика пропуска да адресира истински жизнено важните въпроси на нашето време: отношенията на власт, неравнопоставеността на доходи и имущество. Мрежовите ефекти, асиметричната прозрачност и еквилибристика чрез рекламния пазар и ПР, укрепването на обезсърчителния контекст чрез откритостта на медиите – всичко това допринася за утвърдяването на неравнопоставеността на доходи и имущество.

Все пак понятието за прозрачност означава нещо съвсем различно за индивида в сравнение с властовите групи като бизнес конгломерати, правителствени агенции и разузнавателни служби. Също така отнемането от индивида на правото за лично пространство, преупаковане и продаване на собствените данни, които са постигнати чрез личен труд и действия, е нова форма на контрол и напрежение, произтичащи от асиметричната власт чрез невидими и скрити сили отвъд и извън ползването на индивида. Премахването на всякаква негативност се равнява на премахването на индивидуалността. Негативността, като концепция, е по-скоро благоприятна движеща сила.

Схемата за самата споделена икономика е тежко натоварена с властови импулси, докато в същото време е неопределена. В следствие на това се наблюдават безплодни дискусии в медиите, объркване и разочарованието на повечето от участници в демократичен диалог. Дисертацията отбелязва, че за бъдещата работа е желателно да се установят отделни активи от работни места или от дигитални обекти, които са способни на пролиферация, както и да се прекрати интеракцията на търговския обмен с „дигиталния народ“ или да се премине от „истинското“ партньорско към партньорско споделяне. В общи линии би трябвало винаги да бъде определено какво и по какъв начин нещо се споделя.

Причината, поради която споделената икономика не успява да предостави истинска утопична алтернативна схема, е пренебрегването на въпросите за власт, имущество и доходна равнопоставеност, както и невярата в силата на регулациите и способността за креативни правителствени действия. И двете произлизат от либертарианския аспект на подбрания техно-либертариански фон, а не на техно-утопичния аспект. Поради либертарианския капиталистичен фон на споделената икономика тя дори не се опитва да

предложи промени в начина на живот, да не говорим за това да даде отговор за „добрия живот“ в аристотелианския смисъл, ако не броем необосновено екологично обещание.

Все пак при положение, че е налице незнание спрямо съществуващите икономически условия, е неизбежно да се появи ускорение както на доходната неравнопоставеност, така и на опитите за преодоляването ѝ. Имуществото, особено жилищното, е старо укрепление срещу икономическата трудност, криза и правителствен произвол. Това е неизказаната история за контрол над собствеността. Що се отнася до устойчивата екологична схема на Рифкин, дисертацията твърди, че поради липсата на обхват и амбиция от страна на споделената икономика, както и нейните употреба и регулации, очакваните екологични ползи са опровергани, тъй като нерядко се осъществява точно обратното на позитивните предвиждания. Както Жижек казва, за повечето хора е по-лесно да си представят края на света, отколкото края на капитализма.

В края на дисертацията са разгърнати бъдещи сфери на проучване, като се идентифицира концепцията, наречена „голдуошинг“, аналогична на „грийнуошинг“, което би очертало подходящите утопични импулси от ПР реч в техно-капиталистическа документация, изготвена от компании като мисии, инвестиционни проекти, опитът да се печели от митологията на Златния век в съвременната епоха и др. Интересен въпрос е как социалните мрежи провокират създаването и основаването на целеви общности в реалността, както и кои утопични общности вече съществуват преднамерено онлайн. Вторият въпрос е част от най-важната задача за това къде може да се намери утопична мисъл в днешно време, която да е „суровият материал“ на научните анализи по темата. Изкуственото самоограничаване в публикувани книги и изследвания изкривява възгледа върху съвременната утопична мисъл. В допълнение е предложен математически модел, който да анализира вероятна корелация между използването на споделена икономика и създадената доходна неравнопоставеност, което би трябвало да бъде изследвано от микро и макро икономисти. Също така е необходимо да се оценят и всички необсъдени аспекти на споделената икономика, оставени встрани поради специфичната насоченост и ограничения на тази дисертация.

Дисертацията се основава и върху доклада на Кристиано Кадагنون като пример за консултативна политика в реалния живот. Проблемът с такъв тип доклади е, че, когато се затвори утопичното пространство и се презентират единствено самопровъзгласени жизнеспособни политически решения или цели, се създава самовъзпроизвеждащ омагьосан кръг. Положението, че повечето институции, които решават политиките, както и техните избиратели имат ограничено време за прочит и проектно резюме, преди да продължат с нови проблеми, предотвратява възможността за каквато и да било промяна, поради липсата на видимост и репрезентация. Утопичното предложение поражда и отрицание, което е спънка, изискваща допълнителен размисъл. Именно това забавя механизма на власт в смисъла на Вирилио. След като представя лична оценка и основни

точки, дисертацията продължава към исторически и бъдещи подходи, както и развива утопични схеми.

Критичният провал на политическата промяна от 1968 г., тази върхова точка на „грандиозната теория“, както и последващата поява на постструктурални предизвикателства срещу главни структурални правоверности, са отразени чрез пропуснатите възможности от страна на реформиращия се капитализъм, както през „края на историята“ след разпада на колективистичните сталинистки и маоистки дистопии, така и след грандиозната световна икономическа криза, започнала през 2007 г. Въпреки това настъпва времето за активиране на мисловни и дейностни схеми, както и за демократичното управление, схващано като креативна сила. Изводът е, че обединението между алгоритми и капиталистическа олигархия е толкова силно, колкото ние, като общество, му позволим да бъде.

Исторически картини, както и митологията, създадена около тях, могат да се превърнат в компенсаторни механизми и да създадат илюзията, че определни проблеми не съществуват или са същностно системни. Това може да доведе до чувство за отричане, социална апатия, краен материализъм, (морално) сляпа техно-утопична вяра в неизбежно бъдещо благосъстояние или чисто и просто егоистично заслепен интерес. Дисертацията завършва с подтика читателят да не забравя, че *Песимизмът на интелекта разрушава волята*. Нещо повече: трябва да сме наясно с миналото, но винаги по оптимистичен за бъдещето начин.

Приносни моменти:

1. Главния фокус на дисертацията е описанието и категоризацията на замъгления феномен на споделената икономика, поставена в контраст с „утопичните“ теории и организации за съвместно потребление, от които произхожда.
2. Дисертацията предоставя насоки за употребата на утопично мислене с цел да се разрушат рамките на стандартните/обикновени политически съвети.
3. Тя идентифицира споделената икономика като хибрид между техно-либертарианска утопия и светло-зелена екотопия.
4. Дисертацията представя термина „голдуошинг“ за платформените капиталистически тенденции на Силиконовата долина с цел инструментализиране на образи от Златния век и утопичните мотиви за натрупване, рекламиране и генериране на приходи.
5. Схематично е представен математически модел на доходи и неравнопоставено благосъстояние за бъдеща адаптация от страна на учени, които са по-опитни в сферата на икономиката.
6. Следвайки презентацията за “отпечатащи от схеми/чертежи“, произведения с нехудожествено-литературен характер и аспирации се идентифицират като стандартни схеми/чертежи на утопия, на които липсва описателна структура.

7. Дисертацията разкрива контекстуалния и зависещ от историческото време характер на различни утопични форми на мислене и живот.